

A FOGYASZTÓK VÉDELMENEK
ÚJ IRÁNYAI ÉS KIHÍVÁSAI
A XXI. SZÁZADBAN

Szerkesztette:

SZIKORA VERONIKA és ÁRVA ZSUZSANNA

A Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa

Felelős kiadó:
SZIKORA VERONIKA, dékán
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Szerkesztők:
SZIKORA VERONIKA és ÁRVA ZSUZSANNA

A szövegek korrektúráját
TÖRÖK ÉVA végezte.

A tanulmányokat lektorálták:
PROF. DR. BENCZE MÁTYÁS
egyetemi tanár, tudományos és stratégiai dékánhelyettes
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék

DR. HAJNAL ZSOLT
egyetemi adjunktus
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

ISBN 978-963-473-988-3

Készült a Főnix Média nyomdaüzemében.

Debrecen, 2018

TARTALOMJEGYZÉK

SZIKORA VERONIKA

Előszó	7
--------------	---

P. SZABÓ BÉLA

A LÓKUPECEK JOGA SZAVATOSSÁGI KÉRDÉSEK A 17. SZÁZAD EURÓPAI JOGTUDOMÁNYÁBAN ÉS GYAKORLATÁBAN EGY NEVEZETES ESETGYŰJTEMÉNY KAPCSÁN	11
---	----

FÉZER TAMÁS

A FOGYASZTÓK ADATAINAK ÉS PRIVÁTSZFÉRÁJÁNAK VÉDELME ELEKTRONIKUS KÖRNYEZETBEN	53
--	----

TÖRÖK ÉVA

A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKKEL KAPCSOLATOS JOGALKALMAZÁS – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EGYÉRTELMI MEGFOGALMAZÁS KÖVETELMÉNYÉRE	67
---	----

SZIKORA VERONIKA – JAGUSZTIN TAMÁS

HELYZETKÉP A TÁRSULT PERLÉSRŐL – EURÓPÁBAN ÉS AZON TÚL	83
--	----

CSÉCSY ANDREA

A KELLÉKSZAVATOSSÁGI IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉSI HATÁRIDŐK AZ 1959. ÉVI IV. TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSÉTŐL NAPJAINKIG	97
--	----

VARGA NELLI

A FOGYASZTÓI KÖLCÖNSZERZŐDÉSEK JÓERKÖLCSBE ÜTKÖZÉSE	111
---	-----

HAJNAL ZSOLT

GONDOLATOK A BÉKÉLTETŐ TESTÜLETI ELJÁRÁS REFORMJÁHOZ	127
--	-----

BIHARI ERIKA

LEHETŐSÉGEK ÉS KIHÍVÁSOK – KOLLEKTÍV FOGYASZTÓI JOGÉRVÉNYESÍTÉS MAGYARORSZÁGON	147
---	-----

PRIBULA LÁSZLÓ

TULAJDONJOG MINT BIZTOSÍTÉK? A MAGYARORSZÁGI JOGALKALMAZÁS DILEMMÁI – A FIDUCIÁRIUS HITELBIZTOSÍTÉKOK ÉRTÉKELÉSE A MAGYARORSZÁGI BÍRÓI GYAKORLATBAN	157
---	-----

BENCZE MÁTYÁS

A VISELKEDÉSTUDOMÁNYOK EREDMÉNYEINEK HASZNOSÍTHATÓSÁGA

A HAZAI FOGYASZTÓVÉDELMI JOG TERÜLETÉN 173

GÁBRI ANGÉLA

MODERN KORI KIHÍVÁSOK A FOGYASZTÓVÉDELMI JOGALKOTÁSBAN

– A FOGYASZTÓI MAGATARTÁS TUDOMÁNYA 189

FICSOR KRISZTINA

AZ ÁLLAMI BEAVATKOZÁS ELMÉLETI KÉRDÉSEI A FOGYASZTÓVÉDELMI SZABÁLYOZÁS

TERÜLETÉN, A JOGI PATERNALIZMUS PROBLÉMÁJA 207

CSŰRÖS GABRIELLA

AZ ÁLLAM (KÖLTSÉGVETÉS) ÉS A PÉNZÜGYI SZEKTOR KÖZÖTTI KAPCSOLAT

GYENGÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ UNIÓS INTÉZKEDÉSEK 225

LOVAS DÓRA – HORVÁTH BETTINA

PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELMI JOGVISZONY ALAKULÁSA

A GLOBÁLIS PÉNZÜGYI-GAZDASÁGI VÁLSÁG ELŐTT ÉS UTÁN 243

BÁNYAI ORSOLYA – FODOR LÁSZLÓ

ZÖLD JELZÉST KAPOTT? – TERMÉKJELÖLÉSEK A FOGYASZTÓ-

ÉS A KÖRNYEZETVÉDELEMBEN 275

ÁRVA ZSUZSANNA

FOGYASZTÓVÉDELEM A KÖZIGAZGATÁSI REFORMOK KERESZTMETSZETÉBEN 295

NÁDAS GYÖRGY

ÁLTALÁNOS SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK A MUNKAJOGBAN,

FOGYASZTÓ-E A MUNKAVÁLLALÓ 313

ZACCARIA MÁRTON LEÓ

AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD ELVÉNEK ÉRVÉNYESÜLÉSE A SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ

HOZZÁFÉRÉS ÉS AZ ÁRUFORGALOM TERÜLETÉN AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁG

AKTUÁLIS JOGGYAKORLATÁBAN 329

MADAI SÁNDOR

MEGJEGYZÉSEK A „FOGYASZTÓVÉDELMI BÜNTETŐJOG” KÉRDÉSÉHEZ 349

HAJNAL ZSOLT

egyetemi adjunktus

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Polgári Jogi Tanszék

GONDOLATOK A BÉKÉLTETŐ TESTÜLETI ELJÁRÁS REFORMJÁHOZ*

BEVEZETÉS

A fogyasztói jogviták alternatív vitarendezése érdekében létrehozott békéltető testületek 1999. január 1-től végzik tevékenységüket. A jogalkotó a kezdetektől fogva oly módon alakította ki azok statútumát, hogy az biztosítsa azokat az alapelveket, amelyek a modern igazságszolgáltatási rendszerek sarokköveit jelentik. Ennek köszönhetően – mellesleg eleget is téve az EU ajánlásainak és későbbi irányelveinek – érvényesül a szakmaiság, függetlenség, pártatlanság, gyorsaság, költséghatékonyság, alternatív eljárás, valamint a bírói kontroll elve az eljárás során. A hatékonyság növelése érdekében számos olyan intézkedés született az utóbbi években, amelyek a vállalkozások békéltető testülettel való együttműködését voltak hivatottak elősegíteni, míg más intézkedések inkább a szankcionálás puhább eszközeivel kívánták a vállalkozások együttműködési hajlandóságát előmozdítani.

A jelenlegi szabályozás kialakulását három hatás formálta: ad1) a kezdeti ajánlás jellegű, majd irányelvi és rendeleti szinten megszületett közösségi és uniós szabályozás

---

* A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

A jelen tanulmányhoz előtanulmányként szolgált: Hajnal Zsolt: A fogyasztói jogvita fogalmának értelmezési kérdései a békéltető testületi eljárásban. In: Szikora Veronika, Árva Zsuzsanna (szerk.): *Jogtudomány a jogfejlődés szolgálatában Szemelvények a modern jogi kutatások köréből. Tanulmánykötet*, Debrecen, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (2017) 61-73.

tette szükségessé a jogalkotói beavatkozást; ad2) a hatékony fogyasztói jogvédelem érdekében tett erőfeszítések változtatták oly módon a jogintézmény státútumát, amelyek egy hatékonyabb jogvédelmet tesznek lehetővé a fogyasztók és ilyen minőségükben eljáró jogkeresők számára; ad3) a jogintézmény kialakulatlanlansága folytán a meglevő szabályrendszernek a gyakorlathoz kellett igazodnia.¹

A békéltető testület olyan sajátos vitarendezési mechanizmust alakított ki, amelyben a mediációs elemek kerülnek ötvözésre az arbitrációs jegyekkel, mindemellett fokozatosan örködve a jogszabályoknak való megfelelésen. Mindez a klasszikus mediációs módszeren túl, – ahol a mediátor szakértőként nem bocsátkozik a felek közötti vitába, tanácsot nem ad, döntést nem javasolt, ugyanakkor a feleket egy megegyezés kialakítása felé tereli – magában foglalja a klasszikus jogalkalmazás jellegzetességeit is, amikor is az ügyet megvizsgálva, döntést hozhat a tanács. Egy ilyen jogalkalmazó rendszerben nem pusztán elvi szinten kellene működniük az egységes jogalkalmazást és jogértelmezést előíró, végső soron a jogbiztonságot garantáló mechanizmusoknak.

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban Fgytv.) számos rendelkezése rejt magában olyan előírást és olyan mechanizmust, amely önmagában alapjául szolgálhat az egységes és polgári joggyakorlat-konform jogalkalmazás követelményének megvalósulásához², ugyanakkor bírói úton felülvizsgált határozatok csekély száma (2016-ban 16 ügyből 4 ügyben hozott a bíróság jogerős ítéletet békéltető testületi határozatok felülvizsgálata iránt indított eljárásokban)³, a békéltető testületek egymáshoz képest is eltérő joggyakorlata és eltérő jogértelmezése pontosan azt támasztja alá, hogy ezen a téren komoly hiányosságokkal néz szembe a rendszer.

Tanulmányomban a békéltető testületi eljárás azon rendelkezéseire világítok rá, amelyek alkalmazásával kapcsolatban a legmegosztottabb a szakmai közönség véleménye, egyúttal lehetséges megoldási javaslatokat kívánok nyújtani a jogtudományban és joggyakorlatban kidolgozott módszerek segítségével.

1 Lásd a fogyasztóvédelmi szabályozás kialakulásával kapcsolatban: Szikora Veronika: A fogyasztóvédelmi jog történeti kialakulása Európában, különös tekintettel a magánjog-egységesítési folyamatokra. In: Szikora Veronika (szerk.): Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel, Debrecen, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete (2010) 19-30.

2 Fgytv 18. § (6) A békéltető testület köteles a tagjai számára rendszeresen képzést szervezni. (7) A békéltető testületek együttműködnek a fogyasztói jogviták alternatív rendezésére irányuló eljárások joggyakorlatának fejlesztése, a döntések egyöntetűsége, a szakmaiság javítása, valamint a legjobb gyakorlatok átvétele érdekében.

3 Magyar Kereskedelmi és Iparkamara: *Szakmai beszámoló és elemzés a békéltető testületek 2016. évi tevékenységéről* [Elérhető: http://bektetes.hu/admin/data/file/443_bekelteto_2016_tanulmany.pdf (letöltés dátuma: 2017. május 21.)]

2. A BÉKÉLTETŐ TESTÜLET HATÁSKÖRE

Különösen az új Polgári Törvénykönyv (továbbiakban Ptk.) fogyasztóvédelmi rendelkezéseinek tárgyalásakor találkozhatunk nosztalgikus tűnődésekkel azzal kapcsolatban, hogy a nem természetes személyek fogyasztói jogvédelem körén kívülre „taszítása” mennyire tekinthető indokolt jogalkotói lépésnek. Ezen fejtegetéseken túl a vállalkozások fogyasztói minőségének vizsgálata a békéltető testület hatáskörének értelmezésével kapcsolatban viheti előre a jogértő szakemberek gondolkodását. A problémakörrel kapcsolatban érdemes a személyi és tárgyi hatály kérdéseit külön tárgyalni.

2.1. *Ki minősül fogyasztónak a békéltető testületi eljárásban?*

Az Fgytv. hatályos szabályozása két viszonyrendszerben is lehetővé teszi a békéltető eljárás megindítását.

Egyrészt az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy vonatkozásában, aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje.⁴ Másrészt pedig olyan más, fogyasztónak minősülő, az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró, külön törvény szerinti civil szervezet, egyházi jogi személy, társasház, lakásszövetkezet, mikro, kis- és középvállalkozás vonatkozásában is, amely árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje.⁵

A személyi hatály megállapításának két konjunktív feltétele van: egyrészt a fogyasztói minőség megállapítása (külön törvény szerint minősíthető a jogszabályban felsorolt jogalany valamelyikének), amely a természetes személyek esetében nem jelent különösebb nehézséget, köszönhetően a szűkítő jogi szabályozásnak, másrészt pedig a jogviszony másik alanya vállalkozási minőségének megállapítása.

A fogyasztóvédelem alanyának jogi dilemmájával több szerző is foglalkozott már kimerítően⁶, a jogi dilemmák nagy része tovahaladottnak mondható az egységes,

⁴ Fgytv. 2. § a).

⁵ Fgytv. 2. § a).

⁶ Lásd ezzel kapcsolatban: Hámosi Antal: A fogyasztóvédelem közigazgatási „útvesztői”: (a „fogyasztó” fogalom „dilemmái”). In: Majoros Pál (szerk.): BGF Tudományos Évkönyv 2008: Kultúráközi párbeszéd az üzleti világban. 400 p. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2008.11.06-2008.11.07. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola, 2009. 150-166.; Papp Tekla: Mit takar a fogyasztó kategóriája, *Céghírnök*, 2013/2, 5., Fuglinszky Ádám: *Fogyasztói adásvétel, kellék- és termékszavatosság*, Budapest, Wolters Kluwer (2016) 27-50.

új szabályozás, a jogvédelmet természetes személyekre leszűkítő megoldásával. Fuglinszky Ádám részletesen mutatja be a Ptk. alkalmazásával összefüggésben felmerülő dilemmákat az önálló foglalkozásuk körében eljáró személyek fogyasztóként történő minősítésük tárgyában.⁷

A békéltető testületi eljárás szempontjából fogyasztónak minősülő egyéb személyek minősítése sokkal nagyobb körütekintést igényel. A minősítés egyrészt a jogalany külön jogszabályok szerinti jogi minősítését, másrészt az adott jogviszonyban a fogyasztói minőség megítélését igényli. A fogyasztói minőség megítélésére több irányadó módszer is elképzelhető, amely mozgástér sarokköveit az irányadó joggyakorlat és az Fgytv. maga jelöli ki. Az Fgytv. alapján fogyasztóként kell tekintenünk azokra a külön személyekre, akik önálló foglalkozásukon és gazdasági tevékenységi körükön kívül eső célok érdekében járnak el, tehát nem tekinthetők e minőségükben vállalkozásnak, aki ugye a fogyasztókat érintő vagy érinthető tevékenységét önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével összefüggő célok érdekében végzi.⁸ Tekintettel arra, hogy irányadó joggyakorlat a hatályos szabályozást megelőző állapothoz kapcsolódóan keletkezett, azok megfelelő alkalmazására vagyunk kénytelenek.

A 2008. szeptember 1. előtti Fgytv. 2. §-ának e) pontja alapján az a személy minősült fogyasztónak, aki – gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül – árut vesz, rendel, használ, illetve akinek a részére a szolgáltatást végzik, aki az áruval vagy szolgáltatással kapcsolatos tájékoztatás, vagy ajánlat címzettje. A forgalommeghatározásból egyértelműen kitűnik az a jogalkotói szándék, hogy azokban az esetekben, amikor a vállalkozás laikus félként vesz részt a kereskedelembe (szakmai vagy gazdasági körén kívül jár el), abban az esetben megilletse őt a fogyasztói jogvédelem. A vállalkozás fogyasztói minőségének megállapítása ugyanakkor bonyolult jogalkalmazói kötelezettségnek bizonyult⁹, melyet jól tükröztek a fogyasztói minőség megállapításával kapcsolatos döntések is, melyek részben a korábbi Ptk., részben az Fgytv. fogalmainak értelmezésével kapcsolatban születtek.

A Legfelsőbb Bíróság a BH2000. 554¹⁰. számú határozatában vizsgálta a jogi személy fogyasztóként történő figyelembevételének lehetőségét az Fgytv. alapján. Az eset tényállásaként az szolgált, hogy az F. Kft. kérelmére indult békéltető testületi

⁷ Fuglinszky: i. m. 39-50.

⁸ Fgytv. 2. § b).

⁹ 2/2011. (XII. 12.) PK vélemény a fogyasztói szerződés érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről 1. pont.

¹⁰ L. Legf. Bír. Gf. VI. 30.642/2000.

eljárásban a megyei békéltető testület határozatba foglalt egy egyezséget, amelyben H. Kft. kötelezettséget vállalt arra, hogy az F. Kft. számlájára 8 napon belül 323 400 Ft nettó kártérítési összeget átutal. A H. Kft. keresetében a határozat érvénytelenítését kérte, hivatkozással arra, hogy a békéltető testület nem rendelkezett hatáskörrel, az A. Kft. fővállalkozó, a H. Kft. alvállalkozó – felperes – és az F. Kft. megrendelő között kialakult jogvitában. Az F. Kft. mint jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság nem felel meg az Fgytv.-ben meghatározott fogyasztói fogalom meghatározásának, másrészt esetében az áru felhasználására szakmai, gazdasági tevékenységi körön belül került sor, így fogyasztónak nem tekinthető. Az eljáró bíróság arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy a Ptk.-nak a rendszeréből, illetőleg az Fgytv. szóhasználatából az a következtetés vonható le, hogy a fogyasztó nemcsak természetes személy, hanem egyéb feltételek fennállása esetén gazdasági társaság – adott esetben jogi személyiséggel rendelkező korlátozott felelősségű társaság – is lehet. Az egyéb feltétel pedig az, hogy a vásárolt áru, illetőleg az igényelt szolgáltatás az adott személy gazdasági vagy szakmai tevékenysége körén kívül essék. Ez mindössze annyit jelent, hogy *az adott áru vásárlása, illetőleg az adott szolgáltatás igénybevétele kapcsán tevékenysége jellegéből adódóan szakmai tapasztalattal, műszaki ismerettel ne rendelkezzen a fogyasztó*. Az ügyben a bíróság megállapította, hogy a fogyasztóként fellépő gazdasági társaság fogorvosi szolgáltatást, illetőleg ruházat, lábbeli, bőráru, ügynöki nagykereskedelmet, egyéb szálláshely szolgáltatást, ingatlan bérbeadását, üzemeltetését, illetőleg egyéb humán egészségügyi ellátást nyújt, tevékenységi köreiben ezek kerültek feltüntetésre. Mivel a fenti tevékenységekbe nem illett bele az a szolgáltatás, azaz egy épület építtetése, ennek keretében nyílászárók vásárlása, amelyet a szolgáltatást nyújtó vállalkozás, a másik vitás fél vállalt, ezért nyilvánvalóan gazdasági, illetőleg szakmai tevékenységi körén kívül eső célból vette igénybe a társaság a vállalkozásnál megrendelt szolgáltatást.

A Legfelsőbb Bíróság. BH2006. 343.¹¹ és EBH2004. 1093¹² számú döntéseiben az Fgytv. szerinti fogyasztói minőség vizsgálatakor azt a véleményt képviselte, hogy a fogyasztói státusz egyik legfontosabb kritériuma, hogy *a dolog megszerzése, birtoklása, használata annak végső felhasználása érdekében történjen*. Az Fgytv. fogyasztó fogalmának értelmezése során a Bíróság figyelemmel kellett legyen az Fgytv. egyéb rendelkezéseire is, többek között az Fgytv. 2. § i) pontjára, amely szerint a fogyasztói forgalom az árunak vagy a szolgáltatásnak közvetlenül a fogyasztó, mint végső felhasználó részére történő forgalmazása, vagy nyújtása, továbbá ingyenes minta, áru átadása. Az EBH2004. 1093 ügy tárgyát képező „[...] telefonvásárlás

11 L. Legf. Bír. Kfv. III. 37.091/2004.

12 L. Legf. Bír. Kfv. III. 37.675/2003.

nem kétséges, hogy a felperes gazdasági és szakmai tevékenységét is szolgálhatja, azonban a nem természetes személy fogyasztói minőségben történő áruvásárlásának a specifikuma az, hogy a vásárolt áru végső felhasználója legyen”. A vizsgált ügyben a felperes a telefonkészülék előfizetője, végső felhasználója lett, így azt nem gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében, hanem azon kívül, fogyasztóként vásárolta.

A korábbi Ptk. fogyasztónak tekintette mindazon személyeket, akik a gazdasági vagy szakmai tevékenysége körén kívül eső célból kötnek szerződést¹³. Fogyasztói szerződésnek pedig azt a jogviszonyt tekintette, amely a fogyasztó és olyan személy között jön létre, aki a szerződést gazdasági vagy szakmai körében köti. A fentiekkel némileg ellentétes, a Ptk. fogalmainak értelmezésén nyugvó joggyakorlat létezett arra vonatkozóan is, amikor a jogügylet célja vizsgálandó a fogyasztói szerződés létrejöttének a megállapítása szempontjából. A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.911/2008/7 számú ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy a Ptk. alkalmazásának körében, a fogyasztói szerződés meghatározása során, nyilvánvalóan nem az Fgytv. fogyasztói forgalomra vonatkozó fogalom-meghatározásának értelmezéséből és analógiájából, hanem a Ptk. 685. § c) pontjának közvetlen tételes jogi rendelkezéséből kell kiindulni, amikor kizárólag az ügylet célja vizsgálandó a fogyasztói szerződés létrejöttének megállapítása szempontjából. A Legfelsőbb Bíróság az EBH2005. 1321. szám alatt közzétett eseti döntésében a Ptk. 685. § d) pontjának alapul vételével olyan iránymutatást adott, hogy *a szerződő fél csak akkor minősül fogyasztónak, ha a szerződést olyan célból köti meg, amely független az általa folytatott gazdasági vagy szakmai tevékenységtől.*

A fenti gondolatmenet felveti a magán és szakmai vagy gazdasági célok keveredésének, arányának problematikáját. A külföldi szakirodalom azokat a szerződéseket nevezi ún. *dual-use* (kettős célú) szerződéseknek, amelyek kapcsán a felhasználás célja és a célok egymáshoz való aránya vizsgálandó az eseti fogyasztói minőség megállapításához. Az EuB az Osztrák Legfelsőbb Bíróság (OHG) kérelmére indult előzetes döntéshozatali eljárásában foglalt állást a dual-use kérdésben az osztrák mezőgazdász Johann Gruber¹⁴ ügyében. Az EuB tehát annak a kérdésnek a vizsgálatát rendelte a hazai jogalkalmazók feladatkörébe, „[...] hogy a kérdéses szerződést el nem hanyagolható mértékben az érintett kereskedelmi vagy szakmai tevékenységéhez sorolható szükségleteinek kielégítésére kötötték, vagy éppen ellenkezőleg, a kereskedelmi vagy szakmai cél szerepe jelentéktelen.” Johann Gruber téglát vásárolt a német Bay Wa AG gazdálkodónál, amelyet az udvarának burkolásához kívánt felhasználni. Udvarát 60%-ban magán, 40%-ban

13 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről Ptk. 685. § d) pontja.

14 C-464/01; EBHT 2005, I-439.

mezőgazdasági tevékenység keretében használta. Azt a kérdést kellett megválaszolnia az EuB-nak, hogy a polgári kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény joghatósági szabályainak értelmében fogyasztónak minősül-e Gruber Úr. Az EuB egyértelműen kimondta, hogy az a személy, aki részben a kereskedelmi vagy szakmai tevékenységéhez tartozó, részben kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívüli célt szolgáló dologra nézve köt szerződést, nem hivatkozhat ezen egyezmény 13-15. cikkében írt, a fogyasztói szerződésekre vonatkozó különös joghatósági szabályokra, kivéve, ha a kereskedelmi vagy szakmai használat olyannyira mellékes, hogy a kérdéses ügylet teljes összefüggésére figyelemmel teljesen alárendelt szerepet játszik. Az a tény pedig jelentéktelen, hogy a nem kereskedelmi és nem szakmai cél van túlsúlyban. A fogyasztói jogokról szóló irányelv preambulumban említést tesz a kettős célú szerződésekről, amelyeknél a szerződést részben a személy szakmájába tartozó, részben pedig azon kívül eső célból kötik, és a kereskedési cél annyira korlátozott, hogy a teljesítés egésze szempontjából nem elsődleges, az adott személy szintén fogyasztónak tekintendő.¹⁵

A békéltető testületi eljárás megindításának szempontjából álláspontom szerint a két igen távoli nézőpont között érdemes keresni azt a megoldást, amely a jogalkotó elképzeléseinek is megfeleltethető.

Vékás Lajos álláspontja szerint¹⁶, megegyezően a Ptk. fogyasztó fogalmának értelmezésével kapcsolatos joggyakorlattal, a szigorúbb jogvédelemre csak kivételes és indokolható esetben kerülhet sor, így az üzleti, gazdasági tevékenységgel bármilyen igazolható kapcsolat már ennek a kivételes elbánásnak a mellőzésével jár. Az Fgytv.-hez kapcsolódó joggyakorlat pedig leginkább a fogyasztó laikus mivoltát (szakmai ismereteinek tényleges meglétét vagy hiányát) és a felhasználás közvetlen célját (továbbértékesítés céljából történt-e a vásárlás) vizsgálva jelölte ki az alanyi kör határait.

A jogalkotó célja az Fgytv. módosítással nyilvánvalóan az volt, hogy indokolt esetben, a fogyasztónak minősülő vállalkozások legalább a könnyebb igényérvényesítési lehetőséghez hozzáférhessenek, ha már anyagi jogi védelemben nem részesülhetnek. Álláspontom szerint a Ptk. fogyasztó fogalmához kapcsolódó nagyon szűk értelmezés analóg alkalmazásával nem érhető el a jogalkotói cél, viszont az Fgytv.

15 Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezéséről, H/L 304, 22/11/2011. 64-88. Preambulum 17.

16 Vékás Lajos: Az európai közösségi magánjog sajátos alanyáról: a „fogyasztó” fogalmáról, *Európai Jog*, 2002/5, 4.

fogyasztó fogalmához kapcsolódó tág értelmezéssel – amely a fogyasztó legfőbb ismérveként az áru végső felhasználás érdekében történő megszerzését tekintette – sem jelölhető ki a jogvédelem indokoltan a megfelelő alanyi körre.

A megfelelő módszer a *közvetlen és közvetett üzleti és szakmai célok vizsgálata* lehet. Ezzel kapcsolatban nem szabad kizárólag azt vizsgálnunk, hogy az adott fél rendelkezett-e professzionális ismeretekkel a szerződéskötést illetően, hiszen ez adott esetben nemcsak a vállalkozás fogyasztói minőségét, hanem a vállalkozói oldalon álló kereskedő laikus megítélését is eredményezhetné. Önmagában tehát az a körülmény, hogy a szerződéssel kapcsolatban valamely fél rendelkezett-e professzionális ismeretekkel, nem visz közelebb a fogyasztói minőség megítéléséhez. A dilemma feloldásához érdemben annak vizsgálata visz közelebb, hogy *a szerződéskötés a vállalkozás nevében eljáró személy saját vagy családja személyes szükségleteinek kielégítését szolgálta, vagy bármilyen formában kereskedelmi, üzleti, gazdasági célokat szolgált.* Ezt a gondolatmenetet támasztja alá az Európai Bíróság a C-110/14. sz. Horațiu Ovidiu Costea és SC Volksbank România SA ügyben hozott döntésének indoklása is, amelyben egy szakmailag hozzáértő ügyvéd, mint hitelfelvevő szerepét értelmezte az Európai Bíróság egy olyan hitelszerződésben, amelyben a jelzálogfedezetet az ügyvédi iroda ingatlana biztosította. Az ítélet 26. pontjában az Európai Bíróság akként foglalt állást, hogy „az az ügyvéd ugyanis, aki egy saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében eljáró természetes vagy jogi személlyel olyan szerződést köt, amely – hacsak nem ügyvédi irodájának tevékenységére vonatkozik – nem kötődik az ügyvédi hivatás gyakorlásához, [...] hátrányos helyzetben van.”¹⁷ Az ügyvéd szakmai jártassága ellenére ugyanis nem vélelmezhető az, hogy ne ő lenne a gyengébb fél, a hátrányos helyzet megítélése nem pusztán a szakmai ismeretek meglétéén alapszik, hanem ez „[...] érinti mind a fogyasztó tájékozottsági szintjét, mind tárgyalási lehetőségeit az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek esetében, amelyek tartalmát e fogyasztó nem tudja befolyásolni.”¹⁸

2.2. Kit tekinthetünk vállalkozásnak a fogyasztói jogvitában?

A fogyasztóvédelmi szabályozás sajátja, hogy az alkalmazási köre kifejezett szerződési viszonyokat, szituációkat ölel fel, így a laikus fogyasztóval szemben egy professzionális félnek kell állnia ahhoz, hogy fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésről, így fogyasztókat megillető védelemről beszélhessünk. A vállalkozás

17 C-110/14. 26. pont.

18 C-110/14. 27. pont.

vagy kereskedő megjelölése a fogyasztóvédelmi szabályozásban eltérően alakul, azonban egy közös tulajdonságukat mindenképpen megállapíthatjuk: a *vállalkozás egy jogi vagy természetes személy, aki a szerződés megkötésekor szakmai vagy üzleti tevékenységi körében jár el.*¹⁹

A kereskedői minőség vizsgálata rendszerint nem jelent gondot, hiszen a kereskedő ritkán hivatkozhat eredményesen arra, hogy ő éppen fogyasztói, laikus minőségében járt el, esetleg kezdő vállalkozás jellegéből adódóan még nem rendelkezik professzionális ismeretekkel az adott szerződéssel kapcsolatban. Azonban léteznek a tömeges ügyleteknek olyan színterei, ahol a vállalkozói minőség csak eshetőlegesen állapítható meg. Az online aukciós oldalakon az egyébként üzletszerű tevékenységet végző vállalkozás is regisztrálhat magánszemélyként (kereskedői minősége felismerhetetlen). A problémát leginkább az jelenti, ha a magánszemélyként regisztrált eladó tulajdonképpen vállalkozói tevékenységet végez, tehát kereskedelmi (...) tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el. Az inkognitóban eljáró vállalkozás kereskedelmi tevékenységének megítéléséhez adhat támpontot a Nemzeti Adó- és Vámhivatal joggyakorlata, amely az online aukciós oldalakon tevékenykedő személyek kereskedelmi tevékenységét minősíti elsősorban adójogi szempontból. Az Szja törvény az ingó értékesítésével kapcsolatban kimondja, hogy ha az ingó vagyontárgy átruházása gazdasági tevékenység keretében történik, a [...] megállapított jövedelem önálló tevékenységből származó jövedelemnek minősül. E törvény a gazdasági tevékenység fogalmát akként határozza meg, hogy valamely tevékenység üzletszerű, illetőleg tartós vagy rendszeres jelleggel történő folytatása, amennyiben az ellenérték elérésére irányul, vagy azt eredményezi, és annak végzése független formában történik.²⁰ Az Szja törvény ugyanakkor nem határozza meg sem a rendszeresség, sem pedig az üzletszerűség fogalmát, sőt ezeket a fogalmakat más adójogszabályok sem tartalmazzák, ezért az adott szó általános, köznapi értelmezését kell alapul venni, illetve – figyelemmel a Szja törvény I. § (4) bekezdése, és az Art. 1. § (7) bekezdése és a 2. §-ában foglaltakra is – az eset összes körülményeinek, és a magánszemély tevékenységének alapos vizsgálatával kell eljárni. A közfelfogás szerint üzletszerű az a tevékenység, amelyet akár eseti alkalommal, akár ismétlődően vagy állandó jelleggel végez a magánszemély ellenérték fejében, haszonszerzés céljából. A rendszeresség esetében ugyanakkor mindegy, hogy a tevékenységet nyereség vagy haszonszerzés céljából végzik-e, a hangsúly az ismétlődésen van. Ez esetben sem mellőzhető az eset összes körülményének és a magánszemély tevékenységének a

¹⁹ Ptk. 8:1. 4. pont.

²⁰ 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról 3. § 46. pont, továbbiakban Szja törvény.

vizsgálata²¹. Sajnos a jövedelemmegállapítási és adófizetési korlátok sem visznek közelebb ahhoz, hogy esetleg egy meghatározott összegű bevétel elérése felett valakit gazdálkodónak minősíthetnének, így az adó jogszabályok is pusztán tájékoztató pontként szolgálnak.

2.3. *A békéltető testület tárgyi hatályának gyakorlati kérdései*

Az Fgytv. alapján a békéltető testület hatásköre a fogyasztói jogviták bírósági eljáráson kívüli rendezésére terjed ki.²² A fogyasztói jogvita meghatározás is önmagában magyarázatra szorul, amelyet az Fgytv. a következőképpen definiál: a fogyasztó és a vállalkozás közötti adásvételi vagy szolgáltatási szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy, valamint a fogyasztó és a vállalkozás között külön megkötésre kerülő adásvételi vagy szolgáltatási szerződés hiányában a termék minőségével, biztonságosságával, a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügy.

A fogyasztói jogvitaként értelmezhető jogviszonyok körét pusztán a definíció alapján is két alapvető csoportba oszthatjuk: ad1) szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy, amelynek tárgya termék adásvétele vagy szolgáltatás nyújtása; ad2) szerződés hiányában pedig a termék minőségével, biztonságosságával, a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügy.

Tekintettel arra, hogy a békéltető testületi eljárás a bírósági eljáráshoz képest kínál alternatívát, így az eljárás során érvényesíthető igények is olyan vagyoni jogi igények, amelyeket fogyasztó és vállalkozás viszonyrendszerben, szerződéses vagy azon kívüli jogviszonyokban érvényesíthetnének a fogyasztók bíróság előtti polgári perben. A fogyasztó és vállalkozás közötti szerződéses jogviták kapcsán nem a békéltető testület hatásköre fog korlátot szabni az érvényesíthető igényeknek, sokkal inkább a békéltető testület alkalmassága, jogalkalmazási gyakorlata, bizonyítási lehetőségei fogják meghatározni a fogyasztói igények azon körét, amelyet a testület képes elbírálni (ez ugyanakkor már nem hatásköri kérdés, hanem más eljárási kérdés és a határozat meghozatalánál kell figyelembe venni). Álláspontom szerint a hatásköri meghatározás tehát nem akadályozza annak, hogy a szerződés érvényességének (beleértve természetesen akár az ÁSZF tisztességtelenségi kontrollját is, mindazzal együtt, hogy a békéltető testületekre nem vonatkozik például az *ex officio* vizsgálat kötelezettsége), szerződés teljesítésének, a szerződésszegésnek a kérdéseit vizsgálja a

21 *APEH közlemény* 2004. 04. 07. [Elérhető: http://nav.gov.hu/nav/archiv/adoinfo/szja/ingatr_m.html (letöltés dátuma: 2013. november 30.)]

22 Fgytv. 18. § (1) bekezdés.

testület erre irányuló panaszosi kérelem esetén, így akár a szerződésszegéssel okozott kár megtérítése iránti igényt is elbíráljon.

Az elenyésző joggyakorlat, amely leginkább a békéltető testület által hozott ajánlások és kötelezések hatályon kívül helyezése iránt indított eljárásokkal kapcsolatban született, nem nyújt teljes képet a békéltető testület hatásköri terjedelmének meghatározásáról. Az Fgytv. szabályainak értelmezése és a csekély számú joggyakorlat alapján az alábbi megállapítások tehetők:

A fogyasztó fogalom meghatározásából adódó élethelyzetek felsorolása nem kimerítő, a Legfelsőbb Bíróság ítélete szerint, az Fgytv. által kidolgozott védelem a természetes személyt – mint a felvásárlásra felajánlott áru tulajdonosát is – illeti meg fogyasztói, szolgáltatást igénybe vevő pozícióban egy fémfelvásárlási tevékenységet folytató vállalkozással szemben.²³

A fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörének negatív meghatározásából kiindulva az Fgytv. kiveszi a hatóság hatásköréből a szerződés létrejöttére, érvényességére, joghatásaira és megszűnésére vonatkozó rendelkezések betartásának ellenőrzését, meghúzva ezzel a fogyasztóvédelmi közjog és magánjog határát, így az ezekkel kapcsolatos jogvitákat a fogyasztók békéltető testület vagy bíróság előtt intézhetik. Természetesen vannak olyan igények, amelyek a jogszabályi rendelkezések szerint kizárólag hatósági eljárás keretében érvényesíthetők (pl kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségének megállapítása), de ez sem jelenti azt, hogy egy jogsértést megállapító hatósági határozat ne bírhatna jogi relevanciával egy magánjogi perben (pl. a szerződés érvénytelensége iránti perben). Azonban az a körülmény, hogy egy hatóság kivételesen szerződésből származó, fogyasztók vagyoni jogi igényeinek elbírálására is jogosult, nem jelenti azt, hogy a hatásköri ütközés okán a békéltető testület ne rendelkezne hatáskörrel. A fogyasztóvédelmi hatóság a közmű ágazati törvényekben szabályozottak szerint a közüzemi szolgáltatások területén (víz, gáz, villamos energia és távhő)²⁴ jogosult az *elszámolásra, számlázásra, a díjfizetésre, a mérésre, a szolgáltatás korlátozásával vagy felfüggesztésével, továbbá a felhasználók tájékoztatására vonatkozó rendelkezések lakossági felhasználókkal szembeni megsértése esetén eljárni*, amely láthatóan egybeesik a felhasználók szerződés teljesítésével kapcsolatos klasszikus vagyoni jogi igényeivel.

23 EH 2010.2194: Legf. Bír. Kfv. IV. 37.727/2009.

24 Lásd pl. a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény 57. § (1) Az elszámolásra, számlázásra, díjfizetésre vagy mérésre, valamint a villamosenergia-ellátásból történő, fizetési késedelem miatt végrehajtott felfüggesztésre vagy kikapcsolásra, illetve a tartozás rendezését követően a felhasználó ellátásba történő ismételt bekapcsolására vonatkozó, jogszabályban és az engedélyesek üzletszabályzatában foglalt rendelkezések, lakossági fogyasztókkal szembeni megsértése esetén – a Hivatal 159. § (5) bekezdés szerinti hatásköreinek tiszteletben tartása mellett – a fogyasztóvédelmi hatóság jár el.

A szerződésen kívüli jogviszonyok tekintetében a hatáskör meghatározása sokkal nagyobb körültekintést kíván. Az Fgytv. fogyasztó fogalma önmagában felkínál olyan élethelyzeteket (... aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje), amelyekben a fogyasztói jogvédelem a fogyasztót konkrét szerződés hiányában is megilleti (ez a meghatározás ugyanakkor a fogyasztóvédelmi hatóság eljárására is vonatkozik).

A termékfelelősségi jogviszony minősítése és beazonosítása kifejezett szabályozás megléte miatt nem jelent problémát a jogalkalmazónak.

A termék minőségével, biztonságosságával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügy kapcsán a hatásköri határok kijelölését – álláspontom szerint – *a fogyasztó által érvényesíteni kívánt igény minősítésével érhetjük el.* A termék és szolgáltatás biztonsági és minőségi követelményei klasszikusan olyan előírások, amelyek betartásáért a fogyasztóvédelmi vagy más kijelölt hatóság felel közigazgatási jogkörben, ugyanakkor szerződéses környezetben a szerződés teljesítésének körében vizsgálhatók. Nehezebb a jogvita minősítése akkor, amikor a szerződés megkötésére nem került sor, ugyanakkor a fogyasztóvédelmi hatóság és békéltető testület előtt érvényesíthető igények között kell megvonni a határt. Egy egyszerű példával szemléltetve, ha a fogyasztó a neki címzett, de megtevesztő tartalmú árajánlat miatt nem kötött szerződést, a szerződés megghiúsulása miatti kárait érvényesítheti békéltető testületi eljárás keretében vagy akár a megfelelő tájékoztatás mellett a szerződés megkötését is igényelheti, míg ha az árajánlat megtevesztő természetét kifogásolja, akkor azzal kapcsolatban a fogyasztóvédelmi hatóság jár el Fttv-s hatáskörben (fogyasztóval szemben alkalmazott megtevesztő kereskedelmi gyakorlat miatt). Egy másik elhatárolási eset lehet, ha egy fogyasztó a bolti eladó magatartását kifogásolja, amint az súlyosan becsmérlő kifejezésekkel illette, – egy lehetséges megoldásként – ezt nem a szolgáltatás minőségével kapcsolatos kifogásként, hanem személyiségi jogsértésként célszerű minősíteni, amely a sértettet nem mint fogyasztót, hanem mint embert érintette, így a fogyasztói minőség hiányában nem tartozik a békéltető testület hatáskörébe. Ugyanakkor a békéltető testületi eljárásnak, mint alternatív vitarendezési eljárásnak megvan az az előnye, hogy a fogyasztó erkölcsi jóvátétele céljából is tárgyalóasztalhoz ültetheti a feleket, így a fenti esetben, ha a szolgáltatás minőségével kapcsolatos vitás ügy definícióját tágan értelmezzük, eljárást lehet kezdeményezni a bepanaszolt „bocsánatkérése” érdekében is. Álláspontom szerint *a szerződés hiányában ugyanakkor a termék vagy szolgáltatás minőségével vagy biztonságosságával kapcsolatban, fogyasztói minőségében eljáró személy szerződésen kívüli kötelmi jogi igényt kénytelen konstruálni ahhoz, hogy az általa meghatározott*

igény ne közigazgatási jogkörben vizsgálándó jogszabálysértés legyen, hanem a békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvita alapja.

3. A FOGYASZTÓ AKTÍV KÖZREMŰKÖDÉSE MINT AZ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK A FELTÉTELE

Az Fgytv. egy peren kívüli alternatív eljárást teremtett annak érdekében, hogy a fogyasztók jogvitáikat gyorsan, formalitásoktól mentesen, költséghatékonyan intézhessék. Ugyanakkor egyértelmű célja volt a jogalkotónak az, hogy a fogyasztói társadalom tudatosítása érdekében a jogvita rendezésének az első lépését a fogyasztó maga tegye meg és csak ennek sikertelensége esetén vehesse igénybe az állami segítséget. A fogyasztó köteles ezt hitelt érdemlően igazolni (a vállalkozás elutasító levelét vagy legalább az írásbeli panaszának a megtételét), amelynek nem tesz eleget azzal, hogy a fogyasztó vagy megbízottja pusztán nyilatkozik arról, hogy eredménytelenül kísérelte meg a jogvita rendezését. Ennek hiányában ugyanis az eljárás nem indítható meg, vagy az ily módon elindított eljárás során hozott ajánlás és kötelezés hatályon kívül helyezése iránt sikeresen indítható per az illetékes Törvényszéken.²⁵

A hiánytalan kérelem az eljárás megindításának az alapja. A kérelem kellékeivel kapcsolatban az Fgytv. kimerítően szabályozza mindazokat, amelyek szükségesek az eljárás megindításához. Az Fgytv. 28. §-ban foglaltak közül magyarázatot igényelhet a fogyasztó által állítása alátámasztásául benyújtott bizonyítékok megléte és mennyisége. A békéltető testületi eljárás során az eljáró tanács a rendelkezésre álló, a felek által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok és az eljáró tagok szakértelme alapján ítéli meg a fogyasztói jogvitát. A kérdés pusztán az, hogy az eljárás meghallgatás kitűzése nélkül megszüntethető-e vagy meghallgatás alkalmával kell mérlegelni azt, ha a fogyasztó által megjelölt, tanács döntésére vonatkozó indítvány megítéléséhez jogszabály által előírt kötelező bizonyítékokat, vagy a fogyasztó állítása alátámasztásául szolgáló egyéb bizonyítékokat a fogyasztó nem megfelelő formában és mennyiségben csatolta a kérelméhez. A jogintézmény szellemiségét és a szabályozás felépítését is figyelembe vevő, logikus álláspont kialakításához a békéltető testület törvényben rögzített feladatából kell kiindulnunk: A békéltető testület feladata, hogy megkísérelje a fogyasztói jogvita rendezése céljából egyezség létrehozását a felek között, ennek eredménytelensége esetén az ügyben döntést hoz a fogyasztói jogok egyszerű, gyors, hatékony és költségkímélő érvényesítésének biztosítása érdekében. Ha a fogyasztó megalapozatlan (kérelemben foglalt igény összecszerűségének alátámasztására szolgáló bizonyítékok vagy a jogalap nem

25 Fővárosi Ítéletábrla a 4. Pf.20.552/2014/6., Fővárosi Ítéletábrla Pf.20669/2016/4.

megfelelő volta vagy teljes hiánya esetén) kérelme alapján indult eljárásban esély mutatkozik a jogvita egyezséggel történő rendezésére, akár méltányosságból vagy más okból, így a békéltető testület alapvető feladata teljesíthető, az eljárás folytatására és meghallgatás kitűzésére van szükség. Abban az esetben, ha a kérelemben foglalt fogyasztói igény már annak benyújtásakor megállapíthatóan megalapozatlan a bizonyítékok vagy a jogalap hiánya folytán, és a hiány nem pótolható (vagy a hiányok pótlására sincs szükség), valamint a bepanaszolt vállalkozás elutasító álláspontja folytán kizárt a jogvita egyezséggel történő rendezése, az eljárást meghallgatás kitűzése nélkül a kérelem megalapozatlansága miatt, vagy a kérelem nem pótolható hiányosságai miatt meg lehet szüntetni az Fgytv. szabályai szerint.

4. A VÁLLALKOZÁS EGYÜTTMŰKÖDÉSI KÖTELEZETTSÉGE

Az Fgytv. legutóbbi módosításának eredményeképpen a vállalkozások együttműködési kötelezettsége kiterjesztésre került a meghallgatáson való részvételre is, míg korábban pusztán érdemi válaszadásra voltak kötelesek a békéltető testület megkeresésére. Az együttműködés ilyen formában történő definiálása és ennek elmaradása esetén jogkövetkezmények kilátásba helyezése egyértelműen új lendületet adott a jogintézménynek, egyszersmind megeremtette a hatékony alternatív vitarendezés hazai kulturális és társadalmi alapokon nyugvó modelljét.

Az Fgytv. 29. §-a az együttműködési kötelezettség körében két feltétel együttes fennállását követeli meg. A vállalkozás köteles egyrészt az Fgytv. 29. § (8) bekezdésben rögzített tartalommal, határidőben érdemi válaszíratot küldeni a békéltető testület szabályszerű megkeresésére. A válaszírat tartalmára vonatkozóan a vállalkozás köteles írásban nyilatkozni a fogyasztó igényének jogosságát és az ügy körülményeit, valamint a tanács döntésének kötelezőként történő elfogadását illetően, nyilatkozatában meg kell jelölnie az állításait alátámasztó tényeket és azok bizonyítékait, valamint csatolnia kell azokat az okiratokat, amelyek tartalmára bizonyítékként hivatkozik. Másodszorban a vállalkozás meghallgatáson egyezség létrehozatalára feljogosított személy részvételét köteles biztosítani, amennyiben a vállalkozás székhelye, telephelye vagy fióktelepe a területileg illetékes békéltető testületet működtető kamara szerinti megyébe van bejegyezve. Amennyiben nem rendelkezik bejegyzett székhellyel, telephellyel vagy fiókteleppel az adott megyében, a vállalkozás együttműködési kötelezettsége a fogyasztó igényének megfelelő írásbeli egyezségkötés lehetőségének felajánlására terjed ki.

A jogszabálmódosítás eredeti célja az volt, hogy a vállalkozás képviseltesse magát a békéltető testület meghallgatásán, ezáltal is elősegítve a békéltető testület elsődleges feladatát, a jogvita rendezését egyezség létrehozatalával. A jogszabály az érdemi

válaszirat küldési kötelezettségtől és a békéltető testület illetékessége szerinti megyében bejegyzett vállalkozások megjelenési kötelezettségétől nem enged eltérést, kivéve persze, ha az eljárás megszüntetésre kerül meghallgatás tartása előtt. Ha a vállalkozás székhelye, telephelye vagy fióktelepe nem a testület illetékességének megyéjében van bejegyezve, a vállalkozás köteles a fogyasztó igényének megfelelő írásbeli egyezségkötés lehetőségét felajánlani, vagy ha ilyet nem ajánl fel, vagy elutasítja a fogyasztó igényét, akkor a bepanaszolt vállalkozás egyezsége létrehozatalára feljogosított személy részvételét köteles biztosítani a meghallgatáson. A jogszabály feltehető célja az volt, hogy a szabályozás az egyezség létrehozatala irányába „lejtessen”, míg ha a vállalkozás vitatja vagy elutasítja a panaszos igényét, akkor az személyesen a meghallgatáson tesse meg. Az együttműködési kötelezettség meghatározásának nagy hiányossága az, hogy nem kezeli azt a helyzetet, ha egy vállalkozás adott megyében üzletben végzi a kereskedelmi tevékenységet, de azt nem jegyeztette be telephelyeként vagy székhelyeként, továbbá mindenkor egyedi mérlegelést igényel az, hogy a vállalkozás az írásbeli egyezségkötés lehetőségét felajánlotta-e, az alkalmas volt-e érdemi egyezség megkötésére vagy pusztán formálisan akarta teljesíteni a kötelezettségét.

Az együttműködési kötelezettség megsértése esetén ugyanis a békéltető testület mérlegelést nem tűrő módon köteles a vállalkozás adatait átadni a székhelye szerint illetékes fogyasztóvédelmi hatóságnak, aki minden esetben bírságot szab ki, amelynek legalacsonyabb összege 15.000 Ft.

5. BÉKÉLTETŐ TESTÜLET HATÁROZATAI

A békéltető testület által hozható határozatok fajtái, jogereje, érdemi jellege és az egyes határozattípusok közötti választás vitatott része a szabályozásnak. Tekintettel arra, hogy a békéltető testületek eljárásának a jogalkalmazás számára is hasznosítható magyarázata még nem született, így a csekély bírói gyakorlaton kívül a jogpolitikai célokra, általános eljárásjogi elvekre, a jogszabály rendszerére és szabályozás megfogalmazására építhetnek.

A békéltető testület által meghozható határozatokat csoportosíthatjuk kizárólag meghallgatáson (vagy azt követően) hozható, érdemi határozatokra és egyéb megszüntető határozatokra, amelyek ugyan meghallgatás kitűzése nélkül is meghozhatók, de nincs elvi akadálya annak, hogy meghallgatást követően kerüljön sor meghozatalukra.

Meghallgatást követően hozható, érdemi határozatok:

- A jogszabályoknak megfelelő egyezséget a tanács határozattal jóváhagyja, ellenkező esetben, illetve egyezség hiányában az eljárást folytatja.
- Az eljáró tanács kötelezést tartalmazó határozatot hoz, ha a kérelem megalapozott és a vállalkozás alávetette magát békéltető testület döntésének, vagy
- ajánlást tesz, ha a kérelem megalapozott, azonban a vállalkozás nem nyilatkozott vagy nem vetette magát alá a békéltető testület döntésének.
- A tanács a fogyasztó kérelmének elutasításáról dönt, ha a meghallgatást követően a kérelmet megalapozatlannak találja.

A megszüntető határozatokkal kapcsolatos szabályok alkalmazását nehezíti a fogalmi következetlenség (néhol elutasítást használ a jogalkotó, máshol megszüntetési okként jelöli meg), továbbá az, hogy a megszüntetési okokat két, egymás között átjárható csoportba osztja.

A megszüntetési okok első csoportját azok az okok alkotják, – amelyeket a békéltető testület elnöke rendszerint a meghallgatás előtti eljárási szakaszban vizsgál – mint a *res iudicata* esetei, a hatáskör hiánya, a jogvita komolytalan vagy zaklató jellege vagy a kérelem nem pótolta hiányossága. A fogalmi zavart okoz az, hogy a fenti esetekben az eljárás megszüntetéséről a 29. § (4) bekezdés rendelkezik, addig a (4a) bekezdés már ugyanezen esetekben a kérelem elutasításáról rendelkezik. Ennek oka az lehetett, hogy a szabályozás több módosítást élt meg, és a szóban forgó bekezdéseket is Európai Unió-s jogharmonizációs kötelezettségünk teljesítéseképpen ültették át, amelynek szóhasználata nem feltétlenül volt azonos a hazai szabályozásával.²⁶ További elméleti problémákat és paradox helyzetet eredményez az, hogy míg az eljárás a hiánytalan kérelem beérkezésétől indulhat el, annak megszüntetése a kérelem nem pótolta hiányossága miatt mégis lehetséges (bár kétségtelen, hogy ezt a helyzetet érdemes kezelni, ezt a kérelem meghallgatás kitűzése nélküli elutasításának lehetne tekinteni).

Ares iudicata-val kapcsolatos szabályozás is szokatlan, vagy sokkal inkább hiányosnak tekinthető, hiszen a szabályozás az eljárás alternatív természetére *utalva nem engedi meg, hogy a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog*

²⁶ Beiktatta a 2015. évi CXXXVII. törvény a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény, valamint a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény módosításáról, amely a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i 2013/11/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

iránti ügyben egymással párhuzamosan peres, nemperes és békéltető testületi és más közvetítői eljárások legyenek folyamatban. Vitát tűrhet ugyanakkor az, hogy a felek között korábban folytatott, egyezséggel zárult közvetítői eljárást követően a felek igénybe vehetnek-e más alternatív vitarendezési eljárást, vagy ezt követően csak a polgári peres út áll rendelkezésre. A vita alapját az képezi, hogy a közvetítői eljárás során a közvetítő nem dönt érdemben a felek jogvitájában, és joghatás kiváltására alkalmas megállapodás sem születhet a felek között, sőt főszabályként a felek között a közvetítői eljárás során tett joglemondó vagy elismerő nyilatkozatok, javaslatok sem képeznek hivatkozási alapot a későbbi bírósági vagy választottbíróági eljárásokban.²⁷ Ha a Polgári perrendtartás szabályait analóg módon alkalmazzuk, arra a következtetésre juthatunk el, hogy a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránti ügyben hozott érdemi döntés (legyen az békéltető testületi vagy peres eljárásban) kizárja a jogvita érdemében történő újabb döntést. Ebből a megállapításból ugyanakkor következik az is, ha egy békéltető testület a fogyasztó kérelmére indult eljárást érdemi döntés nélkül (egyezség, kötelezés, ajánlás vagy elutasítás) szüntet meg, ez nem lehet akadálya annak, hogy később újabb békéltető testületi eljárást indítson.

Ha azonban a szabályozás, szűkebb, nyelvtani értelmezését vesszük alapul, akkor a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránti ügyben fizetési meghagyás kibocsátása, keresetlevél benyújtása, békéltető testületi, közvetítői eljárás megindítása, a folyamatban levő per vagy a perben hozott jogerős ítélet önmagában elegendő az eljárás megszüntetéséhez. Így a jogalkotó azon szándéka látszik kirajzolódni, hogy peren kívüli alternatív vitarendezési eljárás egy ízben vehető igénybe, ennek sikertelensége esetén a hagyományos jogérvényesítési eljárásokat kell alkalmazni. Ezt a vélekedést támaszthatja alá az AVR²⁸ irányelv is, amikor opcionális lehetőségként teremti meg a tagállamok számára, hogy ha [...] valamely alternatív vitarendezési fórum nem tud elbírálni egy elé terjesztett panaszt, a tagállamok nem kötelesek biztosítani, hogy a fogyasztó a panaszát egy másik alternatív vitarendezési fórum elé terjeszthesse. Ebben az esetben az elbírálás akadályát az AVR irányelv 5. § (4) bekezdése szerinti, az Fgytv. 29. § (4) bekezdésbe megfelelően átültetett okok képezik.²⁹

27 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről 35-36 §§.

28 A fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i 2013/11/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.

29 Az AVR irányelv hazai és európai átültetésével kapcsolatban lásd Sik-Simon Rita: A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötlet – verseny és fórum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében, *Iustum Aequum Salutare*, 2016/2, 73-74., 81.

A megszüntető határozatok másik csoportjára³⁰ vonatkozó szabályok az Fgytv. rendszerében elfoglalt helyéből adódóan elsősorban a meghallgatást követően hozható határozatok között foglalnak helyet. Erre utal a békéltető testületi tagok díjazásáról szóló 211/1998. (XII. 24.) Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése is, amely e határozatok meghozataláért az eljáró tagoknak járó díjazást 3000 Ft-ban határozza meg. Ugyanakkor a megfogalmazás két ízben is utal arra, hogy az eljárást ezen okok alapján a meghallgatás tartása nélkül is meg lehet szüntetni. Bírói felülvizsgálat lehetőségének hiányában a békéltető testület eljáró tagja és az adott békéltető testület gyakorlata dönti el azt, hogy hogyan értelmezik, ha az eljárás folytatása lehetetlen, vagy arra nincs szükség. Kérdéses továbbá az, hogy ha a felek megegyeznek a meghallgatás megtartását megelőzően, akkor azt – anélkül, hogy az elnök írásbeli eljárást kezdeményezett volna a felek között – egyezséget tartalmazó határozattal hagyja jóvá a békéltető testület képviselőjében eljáró elnök, vagy a felek abbéli szándékának tekinti, amely az eljárás közös megszüntetésére irányul vagy úgy tekinti, hogy az eljárás folytatására nincs szükség. A kérdésnek a határozathoz kapcsolódó jogerő szempontjából van jelentősége, ugyanis a felek meghallgatás vagy írásbeli eljárás során hozott egyezségét jóváhagyó békéltető testületi határozat kikényszeríthető, végrehajtási záradékkal látható el, míg a megszüntetéshez ez a joghatás nem kapcsolódik. A jogintézmény célját is figyelembe vevő megoldás az lenne, hogy a békéltető testület a felek között az eljárás meghallgatást megelőző szakaszában létrejött egyezséget, – amennyiben annak jogszabályban foglalt feltételei fennállnak – az írásbeli eljárás szabályait alkalmazva, határozattal hagyná jóvá.

ÖSSZEGZÉS

A fogyasztói jogviták hazai alternatív vitarendezése fogantatásának pillanatát megelőzően hazánk abban a szerencsés helyzetben volt, hogy beállt, tradicionális, esetleg egymással versengő párhuzamos alternatív vitarendező intézményi struktúrák nem álltak fent. A tanulmányban felvázolt kérdések közel húsz év működés által kifarrott, gyakorlati problémák, amelyeknek az okai a korábbi tapasztalatok hiánya mellett az alábbiakra is visszavezethetők. A fenti problematikusnak ítélt kérdések a részleges és elenyésző bírói felülvizsgálati kontroll mellett, egységes jogalkalmazás és ügyrend hiányában állandósultak továbbá annak okán, hogy a békéltető

30 A tanács az eljárást megszünteti, ha

a) a fogyasztó a kérelmét visszavonja,

b) a felek az eljárás megszüntetésében megállapodnak,

c) az eljárás folytatása lehetetlen,

d) az eljárás folytatására a tanács megítélése szerint bármely okból – ideértve azt az esetet is, ha a kérelem megalapozatlansága meghallgatás tartása nélkül megállapítható – nincs szükség,

e) a 29. § (4) bekezdése szerinti valamely körülmény a tudomására jut.

testületi rendszerből hiányoznak az egységes jogalkalmazást és jogértelmezést lehetővé tevő intézményesített alapok. Az Fgytv. eredeti szövegezése több ízben szenvedett el jogszabálmódosításokat, hazai vagy Európai Unió-s jogalkotói akaratnak megfelelően, amelyek viszont következtelenné tették a békéltető testületi szabályrendszert. Mindezek alapján úgy vélem, hogy egy hatékony és működőképes jogintézmény alapjainak megteremtését követően, a hazai békéltető testület elérkezett életének első mérőföldkövéhez és elindulhat a professzionalizálódás útján, melyhez elengedhetelenné vált az átfogó újra-szabályozása.